

LUND UNIVERSITY

Historiens tvetydighet: Quentin Skinner och problematiseringen av traditionen

Höög, Victoria

Published in:
Slagmark

2001

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Höög, V. (2001). Historiens tvetydighet: Quentin Skinner och problematiseringen av traditionen. *Slagmark*, 79-90.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Historiens tvetydighet: Quentin Skinner och problematiseringen av traditionen

Av Victoria Höög

Inledning

Under senare år har influenserna från poststrukturalismens litteraturteoretiska och antropologiska perspektiv influerat de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen. Det traditionella forskningsfältet inom historia, etnologi, konstvetenskap, litteraturvetenskap och idéhistoria har påtagligt har breddats. Under 1980-talet var gränserna mellan de olika ämnena ganska lätta att identifiera, inte minst genom att studera akademiska avhandlingar. En historisk avhandling innehöll med få undantag en forskningsöversikt som anknöt till en etablerad och accepterad tradition, dess teoretiska och metodiska del syftade till förklaring, grundad i en noggrann arkivforskning. Anspråket att tillföra forskningen något nytt vilade på ett solitt arbete av empiriska källstudier. Inom idéhistoria däremot, värnades det om en litterärt och hermeneutiskt inspirerad tradition som tog sig uttryck i en frånvaro av teoretisk och metodisk reflektion. Inte heller var kravet på systematisk empiri särskilt uttalat. Valet av forskningsområden var också brokigare och omfattade det mesta från lokalhistoria till filosofihistoria. Bland de övriga humanistiska disciplinerna betraktades idéhistoria emellanåt som "enfant terrible", en uppiggande men lynnig bekantskap.

Idag är det inte lika lätt att avgöra var en akademisk avhandling hör hemma. Gränserna mellan idéhistoria, etnologi, historia, konstvetenskap och litteraturvetenskap är mindre tydliga och förenas i en ansats som hämtat inspiration från poststrukturalism och kulturstudier. Det har inneburit ett närmande i teoretisk och metodiskt avseende. Den prioriterade forskningsfrågan har förskjutits från uppkomst och förklaring till beskrivning och mening. Uttryckt på ett mer provaktivt sätt, det genuint historiska perspektivet har minskat i betydelse till förmån för ett synkront och aktuellt perspektiv. Det väcker frågan om historiens värde i en tid som är extremt nutids- och framtidsinriktad? Vilken relevans har det förflutna och traditionen i dessa postmoderna tider?. Dekonstruktivismens påvisande av hur det mänskliga subjektet konstitueras genom språkliga dikotomier, som byggt på makt och uteslutning av det icke önskvärda har utmanat den gängse uppfattningen. Förnuftet har fått sitt innehåll genom att definierats i motsats till känsla, tanke och materia, vitalism i motsats till mekanism,

transcendens i motsats till immanens, man i motsats till kvinna, för att räkna upp några av de vanligast förekommande begreppsparen i filosofihistorien.

Kunskap, varande och språk var inte de a-historiska, neutrala och universella fenomen som metafysiken tillskrivit dem. Humanismen antagande om en universell mänsklig identitet var en konsekvens av den sammantvinning av makt och kunskap som utmärkt den västerländska metafysiken alltsedan grekerna. Om så är fallet är det skapandet av subjekt och deras internalisering av livsvillkor som behöver förklaras. Diskursen ersätter den rationella subjektscentrerade berättelsen. I stället för att utgå från aktörernas medvetna handlande, hamnar fokus på utsagans mening och relation till andra uttalande, argument, associationer, metaforer, oavsett avsikter och koherens. Likt latinets "discurrere" innebär diskursanalysen att röra sig i olika riktningar och ofta osystematiskt, tvärs över medvetet och omedvetet.¹

Hur har idéhistorien förhållit sig till diskursanalys och dekonstruktivism? Beroende på styrkan och framgången i olika akademiska traditioner har idéhistoria förhållit sig skiftande, från ett inkorporerande till ett vänligt men likgiltigt förhållningssätt. I det senare fallet har ämnesföreträdarna framför allt betonat att idéhistoria har sin bas i filosofihistoria, den är "intellektuell historia" i motsats till kulturhistoria. Denna senare hållning har haft en förankring i Skandinavien genom den brittiska politiske idéhistorikern Quentin Skinner. Sedan publiceringen av den bildstormade uppsatsen "Meaning and Understanding in the History of Ideas" 1969 har denna Cambridgelokaliserade professors forskningsansats blivit den dominerande inom "history of political thought". I kraft av teoretiskt intressanta texter har den bidragit till att en fördjupad diskussion om idéhistoriens teori och metod. I det följande ska jag diskutera några av de skinnerianska positionernas förtjänster och svagheter. På vilka punkter leder den till en medvetandegörelse över historien som ett möjligt kunskapsfält, och vad förblir oproblematiserat? Här kommer jag att särskilt att fokusera på förhållandet mellan kontextbaserad idéhistoria och feminism.

Aktör, kontext och språk

Under större delen av 1900-talet skrevs den politiska idéhistorien antingen som konventionell historia eller som en pendang till den politiska filosofin. I det första fallet tillskrevs centrala aktörer, som kungar eller rådgivare, politiska idékomplex som analyserades i relation till aktörernas handlingar. Ett antal begrepp som nation, härskare, makt, rättvisa, och dygd

kombinerades till en sammanhängande doktrin. Föreställningskomplexet som sådan betraktades som en statisk entitet. Den andra pendangen i de politiska idéernas historia har varit den politiska filosofin. Här gavs de filosofiska idéerna tolkningsföreträdet, med särskilt fokus på idéernas konsistens och sanningsvärde. Som analytisk utgångspunkt användes ofta enstaka formuleringar, som t.ex. Hobbes uttalande i *Leviathan* om ”allas krig mot alla”.² Denna mening analyserades därefter på ett traditionell filosofiskt sätt med fokus på konsistens och sanningsvärde i förhållande till någon annan utsaga i texten. Tolkningen anknöt sällan till andra texter från motsvarande tid eller det historiska sammanhanget.³ Syftet var att försöka visa att Hobbes hade ett sammanhängande filosofiskt system, att hans idéer var moderna och nyskapande, att han försökte etablera en säker vetenskaplig metod för att studera det mänskliga samhället. Kort sagt, det anlagda perspektivet utgick från 1900-talets filosofiska problematik, inte 1600-talets idépolitiska kontext.

Just dessa dominerande ”ortodoxier”, att antingen göra den politiska idén till en osjälvständig avspegling av sociala, religiösa eller ekonomiska strukturer, eller det motsatta, hävda texttolkningens autonomi, ifrågasatte Quentin Skinner i den välkända artikeln från 1969 ”Meaning and Understanding in the History of Ideas”.⁴ I uppsatsen lanserades ett annat sätt att skriva de politiska idéernas historia som på ett genialiskt och nytt sätt förde ihop aktuell språkfilosofi och hermeneutik med politisk idéhistoria.

Filosofer som Ludvig Wittgenstein, John Austin och John Searle försåg Quentin Skinner med verktyg att skapa en ny teori om hur politiska traditioner och idésystem skulle kunna uttolkas. Gemensamt för de ovan nämnda filosoferna är att de tillskrev den lingvistiska aktiviteten fler dimensioner än den traditionella språkfilosofin. För det första, en författare formulerade satser som var sanna, begripliga och hade ett meningsfullt innehåll. För det andra, en författare skrev inte bara en text, utan texten uttryckte också en handling med en bestämd avsikt. Den lingvistiska aktiviteten rymde en vidare dimension än den rent begreppslika, den var med John Austins berömda uttryck, en talakt, (speech act) en intersubjektiv aktivitet som syftade till handling. Ett politiskt uttalande rymde en handlande kraft att påverka den politiska situationen i avsedd riktning, vad Austin kallade en ”illokutionär kraft. Att förstå den historiska betydelsen av en text innebar att fokusera på vad aktören avsåg att göra med hjälp av sin text. Vad Skinner uppnådde med att behandla texter som talhandlingar var att aktören sammanfördes med den historiska kontexten i kraft av en dynamisk relation. Det gav ett teoretiskt fundament för att ställa den historiska dimensionen i centrum för analysen av de

politiska idéerna. Den politiska aktören formulerade sin text i det tillgänglig lingvistiska idiom som var beroende av konventioner. De traditionella politiska begreppen hade som ”ord” en lång tradition. Nu påvisade den skinneriska analysen att innehållet var ständigt föränderligt. Rättvisa betydde inte samma sak för Platon och Thomas Hobbes. Frihet hade ett annat begreppsligt innehåll för medeltidens tänkare än för 1800-talets liberaler. Just dessa helt avgörande skillnader hade dolts i det traditionella sättet att skriva de politiska idéernas historia. För att förstå aktörens text var det nödvändigt att relatera den till den aktuella politiska situationen. Idéhistorikern borde formulera frågor om den politiska tänkarens avsikt, vilka av tidens värderingar han accepterade, omfattade, ifrågasatte, tillbakavisade, eller t. o. m. av polemiska skäl ignorerade. Det uttalade syftet med analysen var att förstå omvandlingar och brotten i den europeiska politiska idéhistorien, inte att berätta den kanoniserade historien om den västerländska civilisationen.

I Skinners teoretiska ansats intar aktören en central position. Forskarens uppgift är att likt en detektiv klargöra motiven till talhandlingen. Subjektets rationalitet förankras inte bara i en begränsad textanalys, utan i den omgivande kontexten. Det blir om man så vill en dubbel rationalitet, aktör och kontext förenas i kraft av ett tillgängligt lingvistiskt idiom. Forskarens uppgift blir att rekonstruera kontexten i form av språklig scen, en uppgift som sker med hjälp av rummet och tidens kategorier. I förhållande till diskursanalyser framstår Skinner som en traditionalist. Hans teorier ger såväl aktören som kontexten en utökad komplexitet, men grundkategorierna förblir desamma. Det ger ingångar till att förstå såväl historiens komplexitet som det akademiska hantverkets konst. Emellertid, den förändrar inte hur vi ser på subjektivitet, rationalitet, kunskap och makt. Inte heller problematiseras frågan om femininitet och maskulinitet. Behövs det då, frågar den kritiska läsaren?

Förtjänsten med Skinners lingvistiska aktörsansats är att den tillhandahåller tydliga redskap för att problematisera positionerna ovan. Under den moderna tiden – de senaste tvåhundra åren – har historien varit tidens skugga. Ett drag av att ständigt vilja förankra nuets flyktighet i att tillskriva fenomenen lager av sammanhangsskapande historia har varit ett av det modernas kännetecken. Just för den skinnerianska teorin fokuserar på relationen mellan aktören och kontexten har den en potential för att problematisera bland annat subjektivitet. Den har också potential för vidareutveckla dekonstruktionen av den traditionella berättelsen om de politiska idéernas historia. I begreppet talhandling ryms att texter också är stilar, genrer, ironier,

parodier, polemiker, utelämnanden, tystnader, allt som döljs av språket skenbara logos eller rationalitet.

Intellektuell historia i hermeneutikens skugga

I den klassiska schleiermacherska hermeneutiken fokuserades sökandet efter kunskap till att finna ut subjektets avsikt eller budskap. Det blev i praktiken ofta lika med att bädda in den speciella texten i författarens livshistoria, d.v.s. biografien blev den förklarande kontexten. Denna ansats övertogs av Wilhelm Dilthey som utvecklade den i en psykologiserande riktning med forskarens inlevelse som den centrala metoden. Är det överhuvudtaget möjligt att leva sig in i en död människans tankevärld och återskapa författarens ursprungliga avsikt med texten? Dilthey hävdade att i kraft av människans universalitet, att forskaren och det historiska subjektet delade villkoret att vara människa, gick tiden att överbrygga. Inlevelse var ett nödvändigt men inte tillräckligt villkor, utan källmaterialet gav stadga åt den historiska rekonstruktionen av den svunna världen. Denna version av historicismen betonade att handlingar bäst förstås utifrån sitt sammanhang och forskarens uppgift är att aktivt gestalta historien med inlevelsens hjälp.

Klarläggande av sammanhang grundades i en tilltro att människan är genomskinlig för sig själv och andra. Språket betraktades som ett transparent medium för att förmedla avsikter. Denna förfreudianska och förnietzscharska uppfattning saknar vad Paul Ricoeur benämner som misstankens hermeneutik, att avslöja klarhetens illusion, erkännandet av andra själsliga skikt än det medvetandet presenterar.⁵

Så var den teoretiska situationen inom hermeneutiken i stort sett fram till att Hans-Georg Gadamer utvecklade den till en filosofi som fokuserade på tolkningens lingvistiska komplexitet.⁶ Inflytandet från Martin Heidegger markerades i det transcendentala perspektiv som präglar den gadamerska hermeneutiken. Att tolka världen är att förstå hur vi förstår, och det kräver en transcendental horisont. Det existerande varat är bara ett av många möjliga varanden. Att förstå hur varat fått karaktären av tvingande nödvändighet är en av filosofins uppgifter. Hur blir då världen åtkomlig för tolkning? Förståelse av världen nås genom språket, genom språket blir vi till. Varat är en värld av språkliga konventioner och att leva innebär att bemästra dem. Den ändliga mänskliga existensen är omgiven av språkets oändliga möjligheter.

Fokuseringen på språket innebar att tyngdpunkten försköts från författarens avsikt till textens innehåll. Iakttagarens horisont blev ett aktivt moment i texttolkningen, med Gadamer's uttryck, det finns en förförståelse som anger horisontens omfattning och begränsning. Emellertid, olika horisonter kan kommunicera med varandra i kraft av att dela ett universellt villkor, den mänskliga existensen. Men kommunikationen har orubblig gräns i förförståelsens begränsning. Vi kan dela horisonter, men vi kan inte veta vad vi inte ser. Inte heller kan världens upplevas från den andres medvetande.

Under 1970-talet med diskursanalysens genomslag ifrågasattes subjektets autenticitet på flera olika abstraktionsnivåer. För det första ställdes frågan om representativitet. Kan vi komma åt subjektets avsikter, finns det överhuvudtaget en subjektiv röst som talar och handlar, eller ska texter betraktas som ett arkiv, opersonligt och omöjligt att överblicka, snarare som en ”webb” som kännetecknas av tillfälligheter och diskontinuitet, än kontinuerlig dialog mellan rationella agenter? För det andra, vilken relation har detta subjekt, imaginärt eller reellt, till tiden? Inte bara subjektets avsikter utmanade forskarens traditionella subjektorienterade perspektiv, utan även att se tillskriva kronologin en begreppslig samlingsrubrik ”historia” var ett verk av föreställningsförmågan, ”an historical imagination”.⁷

Om vi försöker positionera Quentin Skinner i förhållande till de senaste tjugo årens intellektuella strömningar så kan det allmänt konstateras att den brittiska intellektuella historien – liksom filosofin kan tilläggas – i stort sett arbetar på inom sin tradition. Den intellektuella historien står närmare Dilthey än Gadamer.⁸ Och varför skulle man inte göra det? Vilket behov har idéhistorien av dekonstruktivismens ifrågasättande av t.ex. språkets skenbara förnuftighet, att visa att sanning och makt är två oskiljbara aspekter? Maktaspekten finns med i Skinners arbeten, men företrädd av ett rationellt och lokaliserbart subjekt. Även om den lingvistiska ansatsen behandlar subjektivitet – uttryckt genom texten – som ett kontextuellt och relationellt fenomen, kvarstår intrycket av ett traditionellt maktbegrepp. Med ett citat från Skinner själv:

What exactly does this approach enable us to grasp about the classic texts that we cannot grasp simply by reading them? The answer, in general terms, is I think that it enables us to characterise what their authors were *doing* in writing them. We can begin to see not merely what arguments they were presenting, but also what questions they were addressing and trying to answer, and how far they were accepting and endorsing, or questioning and repudiating, or perhaps even polemically ignoring, the prevailing assumptions and conventions of the political debate. (...) In order to see them as answers to

specific questions, we need to know something about the society in which they were written. And in order to recognise the exact direction and force of their arguments we need to have some appreciation of the general political vocabulary of the age. (*The Foundations of Modern Political Thought*, s. xiii.)

I ett senare arbete från 1998 *Liberty before Liberalism* skriver Quentin Skinner att den intellektuella historikerns uppgift är att fokusera på vilka kontextuella rum de klassiska texterna författades.⁹ Det väcker frågan vad poängen är med att göra det. Vilken är förbindelsen mellan det förflutna och nuet som den politiska tankehistorien i dess lingvistiska variant anser det mödan värt att uppmärksamma? Med en välkänd motivering hävdar Skinner att det förgångna har relevans för nuet i kraft av sin mångfald. Historien öppnar upp glömda världar och värdesystem som kan kontrasteras mot nuets hegemoni. Medvetande om den historiska dimensionen "denaturaliserar" det givna perspektivet.

The intellectual historian can help us to appreciate how far the values embodied in our present way of life, and our present ways of thinking about those values reflect a series of choices made at different times between different possible worlds. The awareness can help to liberate from the grip of any one hegemonial account of those values and how they should be interpreted and understood. (*Liberty before Liberalism*, s. 117)

Historiestudiet öppnar för en annan och okänd dimension av det givna varat.¹⁰ Här ligger ett av de sympatiska och postmoderna perspektiven i Skinners program för intellektuell historia, att gestalta om den vedertagna traditionen. Samtidigt som han vill visa på den glömda historien, väcks frågan vad denna skinnerska historia utelämnar. Att kritisera en forskare för vad han inte gör är generellt en orättvis strategi, istället för att fokusera på det som faktiskt utförts. Men i det här fallet ska jag lämna den immanenta kritiken för att istället anlägga ett transcendent perspektiv, nämligen det feministiska.

Feminism utan subjekt och universell mening

Feminismen som teori har haft en seg vandring genom de akademiska institutionerna, som fortfarande pågår. För närvarande förefaller det som om feminismen är på väg att ta sin tillflykt till ett eget akademiskt näste, nämligen de olika centra för genusvetenskap som vuxit upp runt om i de skandinaviska länderna. Trots mer än 25 års närvaro har feminismen ingen stark ställning i akademiska sammanhang. En anledning kan tillskrivas svårigheten att entydigt definiera vari ett feministiskt perspektiv består, ett drag som legat i fatet i en analytiskt präglad miljö. Feminismens företrädare har inte gjort det lätt för sig genom att samtidigt vilja omfatta såväl ett politiskt och ekonomiskt rättviseperspektiv som ett teoretiskt nytänkande.

Här ska jag begränsa mig till att diskutera en aspekt, nämligen vad som skiljer en feministisk text från vad som benämns patriarkalisk. Med vilka kriterier kan vi säga att en text tillhör en patriarkalisk tradition? Ett slentrianmässigt sätt är just att tillskriva den frånvaron av ett feministiskt perspektiv. Men vad är det då? Frågan är central även från ett immanent perspektiv. Om feministisk teori ska kunna utvecklas krävs att det finns en medvetenhet om det problematiska i definiera en text som patriarkalisk eller feministisk. Flera av de traditionella perspektiven i att kategorisera texter är otillräckliga och ställer feminismen inför tillkortakommanden. Här ska jag ta upp fyra vanliga sätt att definiera texter och vad det kan innebära från ett feministiskt perspektiv.¹¹ De är: 1) texter skrivna av kvinnor 2) innehållet i texten 3) läsarens kön 4) textens stil eller de erfarenheter den uttrycker.

En text skriven av en kvinna kan vara en indikation, men definitivt ingen garanti för att en text är feministisk. På ett allmänt plan är det ganska givet att ifrågasätta varför en kvinnas text ska knytas till hennes kön. Men en tyngre motivering kan ges utifrån perspektivet om ”författarens död”. Här tänker jag på Roland Barthes berömda tes från 1977, som i stort sett har blivit allmängods inom den poststrukturalistiska traditionen. Inom den klassiska litteraturteorin tänks författaren som en fader eller moder i förhållande till sin text. Texten bedöms i termer av författarens avsikter, biografi och historia. Nu hävdade att Barthes att detta är ett försök att fixera en mening som inte går att komma åt. Författarens avsikter är bara till en del kända för henne själv och det finns ingen entydig korrelation mellan författarens tidigare jag och texten. Den moderna författaren är förenad med sin text i den produktiva processen. Texten saknar autenticitetsgaranti. För feminismens del innebär det att en text kan ha en kvinnlig författare som saknar feministisk relevans.

Det andra vanliga sättet att kategorisera texter är att fokusera på innehållet. Men finns det verkligen feministiska objekt eller teman som speglar intressen som berör kvinnor i högre grad än män? Ja, en betydande grupp av feminister hävdar detta, som t.ex. Evelyn Fox Keller, Sandra Harding och Nancy Chodorow. Kvinnors liv innebär erfarenheter av t.ex. sexualitet och barnafödande som skiljer sig från maskulina intressen. Det problematiska i detta antagande ligger i den dolda essentialismen, att kvinnor är en homogen grupp som delar erfarenheter, oavsett klass, etnicitet eller historia. I förlängningen av denna essentialism finns ytterligare en allvarlig invändning, att kvinnors erfarenheter är knutna till patriarkaliskt förtryck och inte tillåts representeras självständigt som enbart som mänskligt liv. Feminister

har ofta hamnat i underliga positioner när de tillskrivit textens innehåll en specifik kvinnlig kvalitet. Dessutom, hur ska innehållet fixeras? En texts innehåll är tillgängligt för nya tolkningar så fort den materialiserats och spridits. Varje försök att monopolisera ett innehåll till att enbart tillhöra kvinnor är dömt att misslyckas, varje diskurs är öppen och repeterbar.

Det tredje sättet att kategorisera texter fokuserar på läsarna. I Roland Barthes skifte från den singulära författaren monopol till textens tvetydigheter och tolkningar, öppnades för en annan okänd mångfald, läsarna. Denna betoning på läsningen har fungerat frigörande för den feministiska teorin. Oavsett hur en text tillkommit, kan den läsas feministiskt och subversivt. Men, som det har påpekats av franska feminister, så har det ibland legat nära till hands att göra anspråk på tolkningens entydighet, d.v.s. en fortsättning på en tradition som borde upphört med "författarens död". Texten har en materiell kvalitet som inte låtar sig reduceras till en entydig läsning. En annan generell kritik har påpekat att även om det inte finns en korrekt tolkning, så finns det sämre eller bättre tolkningar. Sammanfattningsvis, inte heller denna kategorisering ger en definition på vad en feministisk - eller patriarkalisk - text är.

Den fjärde och sista indelningen tar fasta på textens stil. Här har funnits en tendens att betrakta vedertagna genrer med traditionell grammatik och syntax som patriarkalisk, medan experimentets mer osäkra och prövande stil associerats till anti-patriarkalism. Som Elisabeth Grosz påpekar, är den experimentella genren varken ett nödvändigt eller tillräckligt villkor. Avant-gardet är manligt dominerat, och även det motsatta gäller; många traditionellt skrivna texter kan rubriceras som feministiska.¹²

Om vi summerar, det saknas ett kriterium för att definiera en text som feministisk. Då måste frågan ställas, varför vi behöver en kategorisering som skiljer ut feministiska och icke-feministiska texter. Elisabeth Grosz ställer en Foucault-inspirerad fråga; i vems intressen, vilken makt vill införa ytterligare en distinktion, ännu en taxonomi?¹³ Kanske är den enda rimliga hållningen att medge att något fast värdemönster inte existerar som kan dela världen i patriarkala och feministiska intressen, enligt en universalistisk modell. En feminism som accepterar åtminstone subjektens partiella död, tolkningens obeständighet, och läsningens mångtydighet måste också använda de insikterna för att utveckla sin egen teoretiska självförståelse.

Det ovan sagda innebär inte att det inte finns feministiska teorier och läsningar, men att situationen är betydligt mer teoretiskt krävande än vad det ibland medges. Maskulinitet och femininitet är ett av de centrala bipolära begreppsparen i den västerländska tankehistorien som strukturerat det mesta från subjektivitet, till politiska teorier. Att då utforska vad femininitet betytt, hur den immanent format makt och maskulinitet innebär att avmytologisera historien. Det är inbjudande att använda Jaques Derridas perspektiv, det feministiska projektet är en del av logocentrismens avtäckande.¹⁴ Emellertid, det innebär att sökandet efter att förbinda text och kön ska betraktas som en pågående process, med provisoriska svar och tillfälliga positioner beredda att ges upp. En text är bara tillfälligtvis patriarkalisk eller feministisk, den saknar särskiljande subjekt, stil eller läsare. Jag skulle vilja hävda att här finns möjligheter för feminister och andra teoretiker att mötas i att förstå textens materialitet, hur den könsliga subjektiviteten lämnar spår i texten medan den skapas.

Det öppnar för att fokusera på de normer och ideal som strukturerar kontexten, d.v.s relationen mellan texten och kontexten blir central. Avgörande för att kategorisera en text som patriarkalisk eller feministisk blir hur den förhåller sig den förhärskande ordningen. Liksom en politisk subversiv text tydliggör den feministiska texten vilka antaganden som den förhärskande makten framställer som självklara värden.

Diskursiv historia och problematiseringen av historien

En snabb översikt av den existerande brittiska, nordamerikanska och skandinaviska idéhistorien räcker för att konstatera att något mer utarbetat feministiska perspektiv saknas, en brist som är iögonfallande om ämnet jämförs med litteraturvetenskap och kulturstudier. Än mer påtagligt är frånvaron i en lingvistiskt orienterad ansats som rymmer stora möjligheter att utveckla ett feministiskt perspektiv på den politiska idéhistorien. Jag skulle vilja hävda, lite djärvt och utmanade, att den poststrukturalistiska feministiska teorin och Quentin Skinners teoretiska betoning på talhandlingen, vad texten gör i förhållande till kontexten, har gemensamma beröringspunkter. Inte minst i det sökande efter att bryta upp den existerande kanonen av politiska traditioner som löper som en underström i Skinners arbeten. Edvard Said har ställt frågan om vad som hållit samman det västerländska kontraktet, och frågan är om inte begreppet kvinna varit ett av kontraktets komponenter.¹⁵ Just för att perspektivet är lingvistiskt, rymmer det möjligheter för att visa hur symboliska gestaltningar och diskontinuiteterna formerats genom historien. Om identifieringen av sanning med makt ska

undvikas, krävs att vokabulären – detta varats ontologiska rum – dekonstrueras. Inte bara bruken av orden har spelat en roll, utan lika centralt i analysen är vad handlingarna har dolt.

I Quentin Skinners arbeten lyser intresset för feminism med sin frånvaro. Inte heller har feminister intresserat sig för hans arbeten. Positionerna uttrycker traditionernas styrka i de akademiska kretsarna. Under de mer än trettio år Quentin Skinner har varit en central akademisk personlighet inom den politiska idéhistorien har hans teoretiska position återkommande debatterats och ifrågasatts. Kritiken som de analytiska politiska filosoferna formulerade på 1970-talet upprepades i samband med publiceringen 1996 av *Reason and Rhetoric in the Philosophy of Hobbes*. I en recension i *London Review of Books* kritiserades Skinner för att negligera väsentliga aspekter av Hobbes genom att inte behandla honom som upphovsman till ett filosofiskt system, utan som bidragsgivare till den politiska och moraliska debatten i renässansens England.¹⁶ Denna kritik emanerar från samma tradition som kritiken för trettio år sedan, den brittiska analytiska traditionens företrädare. Sannolikt har inte umgänget blivit varmare av att Quentin Skinner som dekan verkade för att Jacques Derrida fick en hedersprofessur vid Cambridge University under senare delen av 1990-talet. Den senare har i kraft av sin kritik av logocentrismen, uttryckt bl.a. med neologismen ”différance” haft ett stort inflytande på den franska och amerikanska poststrukturalistiska feminismen.¹⁷

Det kan först förefalla långsökt att jämföra poststrukturalistiska tänkare och Quentin Skinner, men jag vill påstå att de delar en ambition, explicit uttryckt hos dem, mindre uttalad hos Skinner, men likväl en gemensam beröringspunkt. Historikens uppgift är att upplösa det historiska medvetandet betraktat som en nostalgisk kontinuitet. Det är att gå för långt att associera Skinner till poststrukturalismens medvetna antihumanism, men han godtar inte den version av historien som humanismen naturaliserat och gjort till den enda. Texten är inte bara författarens rationella skapelse, utan en talhandling med ett överdåd av signaturer som skapas i samma ögonblick som textens skrivs. Därmed har han också tagit den postmoderna utmaningen på allvar, han har omprövat den traditionella filosofiska historien, inte minst i sin Hobbes biografi. Hobbes placeras i en intellektuell tradition, av rabelaiskt gyckel och politisk satir, en filosof som kallar de revolutionära åren mellan 1640-1660 för ”collective insanity”.¹⁸ Denna omgestaltade historia visar på diskontinuitet. Traditionens legitimitet finns i att ifrågasättas. Och detta drag av subversiv kritik kunde gott göras ännu tydligare inom idéhistorien som akademisk disciplin. Från ett nietzschanskt perspektiv är det historiska

medvetandets möjlighet till överlevnad, för att undgå att reduceras till nostalgi och bakåtsträvande; att röja i det förgångna.

Litteratur:

- Derrida, Jacques, *Of Grammatology* (1967) Translated by G. Spivak, Baltimore; John Hopkins University, 1976.
- Gadamer, Hans-Georg, *Truth and Method* (1960), London: Sheed and Ward, second revised edition, 1989.
- Gauthier, David P., *The Logic of Leviathan . The Moral and Political Philosophy of Thomas Hobbes*. Oxford: Clarendon Press, 1969.
- Grosz , Elisabeth, "Sexual Signatures" och "Bodies and Knowledges: Feminism and the Crisis of Reason" i *Space, Time and Perversion*. London: Routledge, 1995.
- Jardin, Alice B., *Gynesis. configurations of woman and modernity*. Ithaca: Cornell University Press, 1985.
- Jay, Martin, *Downcast Eyes. The Denigration of Vision in Twentieth-century French Thought*. Berkeley; University of California Press, 1993
- LaCapra, Dominick & Kaplan, Steven L., *Modern European Intellectual History. Reappraisals and New Perspectives*. Ithaca/London: Cornell University Press, 1982.
- MacPherson, C. B., *The Theory of Possessive Individualism. Hobbes to Locke*. Oxford: Clarendon Press, 1962.
- Phillipson, Nicholas & Skinner, Quentin, (eds.) *Political Discourse in Early Modern Britain*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.
- Ricoeur, Paul, *Freud and Philosophy. An Essay on Interpretation*. New Haven: Yale University Press, 1970.
- Skinner, Quentin, *The Foundations of Modern Political Thought*. Volume I and II, . Cambridge: Cambridge University Press, 1978.
- *Liberty before Liberalism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
- *Reason and Rhetoric in the Philosophy of Hobbes* Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- "The Republican Ideal of Political Liberty", i Bock, G., Skinner, Q. & Viroli, M., (eds.) *Machiavelli and Republicanism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
- Tully, James, (ed.) *Meaning & Context. Quentin Skinner and his Critics*, Cambridge: Polity Press, 1988.
- White, Hayden, *Metahistory* . Baltimore: John Hopkins University Press, 1973.

¹ Martin Jay, *Downcast Eyes. The Denigration of Vision in Twentieth-century French Thought*. Berkeley; University of California Press, 1993, s 43. Boken ger en lättillgänglig översikt av den franska poststrukturalismen.

² Hereby it is manifest, that during the time men live without a common power to keep them all in awe, they are in that condition which is called Warre; and such a warre is that, as is of every man, against every man." Hobbes, *Leviathan*,. s. 88.

³ Se t.ex. C. B. MacPherson, *The Theory of Possessive Individualism* (1962), J .W. N. Watkins, *Hobbes System of Ideas* (1965), and David Gauthier, *The Logic of Leviathan* (1969).

⁴ "Meaning and Understanding in the History of Ideas", *I Meaning & Context. Quentin Skinner and his Critics*. Editor James Tully, Cambridge, 1988.

⁵ Paul Ricoeur, *Freud and Philosophy. An Essay on Interpretation*. New Haven: Yale University Press, 1970.

⁶ Hans-Georg Gadamer, *Truth and Method* (1960), London: Sheed and Ward, second revised edition, 1989.

⁷ Se Hayden White *Metahistory* . Baltimore: John Hopkins University Press, 1973. För en översikt av förhållandet mellan idéhistoria och "kontinental filosofi", se t.ex. Dominick LaCapra & Steven L. Kaplan, *Modern European Intellectual History. Reappraisals and New Perspectives*. Ithaca/London: Cornell University

Press, 1982. Trots att fransk poststrukturalism utmärks av ett markerat intresse för maskulinitet och femininitet utelämnas det perspektivet helt i boken.

⁸ Ett uttalande som understödjer den slutsatsen Skinners deklamatoriska uttalande i Hobbesmonografin att han använder begreppet retorik "in the way that Hobbes himself would I believe have understood it" A.a. s. 6.

⁹ Quentin Skinner, *Liberty before Liberalism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998, särskilt s.101ff.

¹⁰ "One reason is simply that, as I hope to illustrate, Hobbes world is so rich and strange that, if we turn it merely to answers to our own intellectual questions, we shall needlessly impoverish our own intellectual lives ...we may find our studies taking on a relevance of a different and more authentic kind." Quentin Skinner, *Reason and Rhetoric in the Philosophy of Hobbes*, s. 15.

¹¹ Min discussion är inspirerad och följer Elisabetz Grosz "Sexual Signatures" och "Bodies and Knowledges: Feminism and the Crisis of Reason" i *Space, Time and Perversion*. London: Routledge, 1995.

¹² Ibid. s. 17.

¹³ Ibid. s. 18.

¹⁴ Jacques Derrida, *Of Grammatology* (1967) Translated by G. Spivak, Baltimore; John Hopkins University, 1976.

¹⁵ Edward Said, "The Problem of Textuality", i *The World, the Text and the Critic*. Cambridge: Harvard University Press, 1983. Citerat efter Alice B. Jardin a.a. s. 46.

¹⁶ Recensenten Jeremy Waldron skriver: "Reason and Rhetoric is a formidably difficult book to review , especially for one who does not share the author's avowed preference for the history of discourse over the substance of political philosophy" (...) he [Skinner] thinks it impossible to understand any writing without grasping the culture, discourse and politics that made it meaningful for its first generation of readers." *London Review of Books*, 20 January 2000, p. 17.

¹⁷ För en översikt se Alice B. Jardin *Gynesis. Configurations of Woman and Modernity*. Ithaca: Cornell University Press, 1985.

¹⁸ Quentin Skinner; *Reason and Rhetoric in the Philosophy of Hobbes*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996, s.13 och 436.